

OPISKELIJAN OPAS 2018 - 2019

KOULUN PUHELINNUMEROT

Rehtori Katri Rantala	044 715 1430
Apulaisrehtori Teemu Kontoniemi	044 289 3892
Koulusihteeri Kaija Kuttila	03 485 1431
Kouluterveydenhoitaja	044 715 1435
Erityistyöntekijä	044 715 1426
Kuraattori	044 715 2486

OPETTAJAT

Rantala Katri	rehtori
Ala-Lahti Jari	uskonto, psykologia, filosofia, opinto-ohjaus
Eromäki Riikka	biologia
Hovila Hanni-Tuulia	äidinkieli, musiikkiteatterivastaava
Jokitulppo Ari-Matti	matematiikka
Juusela Erno	tekninen työ
Kallionpää Eeva-Liisa	englanti, ranska
Kontoniemi Teemu	apulaisrehtori, kemia
Kuokkanen Sari	kuvataide
Leppänen Riitta	kotitalous
Markkanen Ilkka	liikunta, terveystieto
Neijonen Eero	matematiikka, fysiikka
Paloviita Annamajja	musiikki
Pöyhönen Kari	historia, yhteiskuntaoppi
Rantanen Marja-Liisa	liikunta, terveystieto
Rosala Anne	tekstiilityö
Ruuhola Teija	maantiede
Schaffrath Heli	ruotsi, saksa
Vuorinen Maarit	englanti

HENKILÖKUNTA

Kuttila Kaija	koulusihteeri
Antila Eeva	terveydenhoitaja
Puumala Taina	erityistyöntekijä
Rantamäki Kirsi	kuraattori
Puhto Joonas	koulupsykologi

RYHMÄNOHJAAJAT

Ryhmä	Ryhmänohjaaja	Kotiluokka
18A	Ala-Lahti Jari	B252
18B	Kallionpää Eeva-Liisa	A314
17A	Neijonen Eero	A306
17B	Neijonen Eero	A306
16A	Hovila Hanni-Tuulia	B250
16B	Schaffrath Heli	B123
15AB	Ala-Lahti Jari	B252

LUKUVUODEN TYÖ- JA LOMA-AJAT

Syyslukukausi	09.08.2018 – 21.12.2018	91 työpäivää
Syysloma	15.10.2018 – 19.10.2018	vko 42
Kevätlukukausi	07.01.2019 – 01.06.2019	97 työpäivää
Talviloma	25.02.2019 – 01.03.2019	vko 9

LUKUVUODEN 2018 – 2019 JAKSOT KOEVIIKKO UUSINTAKOKEET

1. jakso	09.08.2018 – 20.09.2018	14.09. – 20.09.	28.08. ja 29.08.
2. jakso	21.09.2018 – 08.11.2018	02.11. – 08.11.	09.10. ja 10.10.
3. jakso	09.11.2018 – 21.12.2018	17.12. – 21.12.	27.11. ja 28.11.
4. jakso	07.01.2019 – 13.02.2019	07.02. – 13.02.	15.01. ja 16.01.
5. jakso	14.02.2019 – 09.04.2019	03.04. – 09.04.	12.03. ja 13.03.
6. jakso	10.04.2019 – 01.06.2019	24.05. – 31.05.	29.04. ja 30.04.

PÄIVITTÄINEN AIKATAULU

09.00 – 10.30	1. oppitunti	90 min
10.45 – 11.45	2. oppitunti	60 min
12.15 – 13.15	3. oppitunti	60 min
13.30 – 14.30	4. oppitunti	60 min
14.45 – 16.15	5. oppitunti	90 min

Ruokailu 11.45-12.15.

Seuraa päivittäin Wilmaa, se on oppilaitoksen virallinen viestintäkanava!

Toinen virallinen tiedotusmuoto on ryhmänohjaajan tuokiot, joihin on osallistuttava. ROT:t tänä lukuvuonna torstaisin 13.15-13.30 ryhmänohjaajan kotiluokassa.

Muita viestintäkanavia:

virtainlukio.fi (ajantasainen opinto-opas, lukuvuoden kiertokaavio ja yhteystiedot)

fb.com/virtainlukio

instagram: virtainlukio

LUKIO-OPINNOT

Lukio on yleissivistävä keskiasteen oppilaitos, joka antaa opiskelijoille valmiudet aloittaa opiskelu yliopistossa, ammattikorkeakoulussa ja lukion oppimäärään perustuvassa ammatillisessa koulutuksessa. Lukio-opiskelu päättyy päättötodistuksen saamiseen ja ylioppilastutkintoon.

Lukio-opinnot voi suorittaa 2-4 vuodessa, perustellusta syytä 5 vuodessa. Yleisin opiskelu-aika on 3 vuotta.

Lukiolaki 24 §, opiskelu-aika:

”Lukion oppimäärä tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, jollei opiskelijalle perustellusta syytä myönnetä suoritusajakaan pidennystä.

Opiskelija, joka ei ole suorittanut lukion oppimäärää 1 momentissa mainitussa ajassa, katsotaan eronneeksi. Eronneeksi katsotaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja.”

Lukion opetussuunnitelman perusteet, 3.4. Opintojen rakenne:

*”Nuorille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa lukion oppimäärä sisältää **vähintään 75 kurssia**. Lukio-opinnot muodostuvat lukiolaissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun valtioneuvoston asetuksen (942/2014) mukaisesti **pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista**.*

Syventävät kurssit** ovat opiskelijalle valinnaisia, pääasiassa oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja. Valtakunnalliset syventävät kurssit ovat valtioneuvoston asetuksessa (942/2014) tarkoitettuja syventävinä opintoina tarjottavia kursseja, joihin Opetushallitus on laatinut opetussuunnitelman perusteet. **Näitä kursseja opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen.

***Soveltavat kurssit** ovat menetelmäkursseja, saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja, aineksia eri oppiaineista sisältäviä eheyttäviä kursseja tai muita lukion tehtävään soveltuvia opintoja.*

Kurssien suoritusjärjestyksestä päätetään lukion opetussuunnitelmassa.”

Opetusta eri oppiaineissa annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. **Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia, joista vähintään kymmenen valtakunnallista syventävää kurssia.** Opiskelija voi ottaa opinto-ohjelmaansa enemmänkin kursseja.

Päätoiminen lukio-opiskelija voi hakea KELA:n opintotukea. Opiskelu katsotaan päätoimiseksi, jos lukukaudessa (=syksy tai kevät) suorittaa vähintään 10 kurssia tai osallistuu vähintään kahteen ylioppilaskokeeseen.

Lukion koko oppimäärä on saavutettu, kun kaikkien opinto-ohjelmaan kuuluvien aineiden oppimäärät on suoritettu hyväksytysti. Tämän jälkeen voi saada lukion päättötodistuksen.

Lukio-opintojen päätteeksi järjestetään ylioppilastutkinto, jossa testataan lukion oppimäärän hallinta ja kypsyys. Yo-tutkinnosta saa yo-todistuksen, jolla haetaan Suomessa yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin.

Ylioppilastodistuksen saaminen edellyttää lukion päättötodistuksen saamista.

KÄSITTEITÄ

JAKSO

Lukuvuosi on jaettu kuuteen jaksoon. Jokaiselle jaksolle opiskelija valitsee kurssitarjonnasta ne kurssit, joita hän opiskelee. Jakson pituus on noin kuusi viikkoa, josta viisi viikkoa on lukujärjestyksen mukaista opiskelua ja viimeinen viikko (viisi työpäivää) on koeviikkoa, jolle tehdään erillinen lukujärjestys.

KURSSI

Kussakin oppiaineessa kurssi on noin 38 oppitunnin kokonaistyömäärän opiskelukokonaisuus, joka opiskellaan useimmiten yhden jakson aikana. Osa kursseista on hajautettu useampaan jaksoon. Kurssiin kuuluu yhteensä noin 20 kpl joko 60 minuutin tai 90 minuutin oppituntia ja niihin liittyvät kotitehtävät sekä koeviikolla kurssille varattu aika. Jos kurssi koostuu ainoastaan 90 minuutin oppitunneista, näitä on yleensä noin 15 kpl.

Kurssin opettaja ilmoittaa kurssin arviointiperusteet kurssin alussa.

KOEVIIKOLLA KURSSILLE VARATTU AIKA

Koeviikolla kursseille on varattu aikaa tiettyinä päivinä klo 9.00-12.00 ja useille kursseille tätä edeltävänä päivänä klo 12.30-14.00. Eräillä kursseilla, joilla opettajan lukujärjestys estää tuntien pitämisen täysimittaisina, koeviikolla voi olla myös ylimääräinen oppitunti.

Koeviikon aikaa käytetään kurssin opiskelun loppuun viemiseen opettajan harkinnan mukaan. Koeviikolla kurssille varatulla ajalla voidaan pitää koe, pitää muita arviointitapahtumia kuten arviointikeskusteluja, pitää oppitunteja, pitää kokeeseen kertausta, tehdä vierailuja tai mitä tahansa muuta opettajan parhaaksi katsomaa.

Koeviikolla kurssille varattu aika on samalla tavalla läsnäolovelvoitteista kuin oppitunnitkin. Poissaoloista on aina ilmoitettava opettajalle tai ryhmänohjaajalle.

PAKOLLINEN KURSSI

Eri oppiaineiden kaikki pakolliset kurssit on suoritettava ennen kuin voi saada lukion päättötodistuksen tai saada oikeuden osallistua kyseisen oppiaineen ylioppilastutkintoon.

SYVENTÄVÄ KURSSI

Syventävä kurssi on oppiaineen pakollisiin kursseihin välittömästi liittyvä valtakunnallinen opiskelijalle valinnainen kurssi. Opiskelija valitsee ne syventävät kurssit, joita hän pitää tärkeinä. Ylioppilastutkinnon koetehtävät laaditaan oppiaineen pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien sisältöjen perusteella. Opiskelijan on suoritettava lukio-opintojensa aikana vähintään 10 valtakunnallista syventävää kurssia saadakseen lukion päättötodistuksen.

SOVELTAVA KURSSI

Valinnainen kurssi, joka voi sisältää aineksia eri oppiaineista. On usein koulukohtainen kurssi tai toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi. Soveltavaa kurssia voidaan pitää lisänäyttönä oppiaineen päättöarvosanaa määrittäessä. Toteutuvat kurssit vaihtelevat vuosittain.

RYHMÄNOHJAAJA, RYHMÄNOHJAAJANTUOKIO (RO ja ROT)

Opintoryhmää ohjaavaa opettajaa kutsutaan ryhmänohjaajaksi. Ryhmänohjaajat pitävät torstaisin klo 13.15 – 13.30 omalle opintoryhmälleen ryhmänohjaajantuokion, jossa tiedotetaan ajankohtaisista asioista ja käsitellään oman opintoryhmän asioita. Ryhmänohjaukseen osallistuminen on pakollista. Koeviikolla ei ole ryhmänohjaustuokiota.

UUSINTAKOE

Uusintakoepäiviä on kaksi joka jaksossa. Uusintakokeessa voi kerran yrittää korottaa hylättyä arvosanaa. Uusintakoe on suoritettava välittömästi varsinaista kurssikoetta seuraavassa jaksossa.

KOROTUSKOE

Korotuskoepäiviä on neljä vuodessa, ensimmäisen ja viimeisen jakson uusintakoepäivät. Korotuskokeessa voi kerran yrittää korottaa hyväksytyä arvosanaa.

HYLÄTYN KURSSIN UUSIMINEN

Mikäli opiskelija saa kurssista hylätyn arvosanan, hänelle annetaan uusi mahdollisuus arvosanan parantamiseen. Jos arviointiin kuuluu koe, uusintakokeeseen voi tulla **yhden kerran**. Uusintaoikeus on vain kursseihin, joista opiskelija on saanut hylätyn arvosanan. Luvaton poissaolo uusintakokeesta kuluttaa uusintakerran.

Jos arviointiin ei ole kuulunut koetta, uusimisperusteet määrää kurssin opettaja.

Kurssin voi aina käydä alusta lähtien uudestaan. Uudestaan käynnin kertoja ei ole rajoitettu.

HYVÄKSYTYN KURSSIN UUSIMINEN

Opiskelija voi korottaa hyväksytyä arvosanaa kerran

- suorittamalla kyseisen kurssin uudelleen ja osallistumalla kurssikokeeseen tai
- yrittämällä korotusta kerran korotuskokeessa, jotka ovat 1. ja 6.jakson uusintakokeet.

Suorituksista **parempi arvosana jää voimaan.**

WILMA

Wilma on koulun pääasiallinen virallinen tiedotuskanava, jota tulee siksi seurata. Lisäksi Wilmassa voi mm. tehdä kurssivalintoja, nähdä valinnoista muodostuvan lukujärjestyksensä, sekä nähdä kurssiarvosanansa. Wilmaan kirjaudutaan os. <https://wilma.virrat.fi>. Wilman käyttöön on myös mobiilisovelluksia.

OPISKELIJAN OPINTO-OHJELMA

Jokainen opiskelija suunnittelee itse opinto-ohjelmansa tarvittaessa ryhmänohjaajan, opinto-ohjaajan tai rehtorin tuella. Opinto-ohjelman laadinnassa pyritään yleensä lukion suorittamiseen 3 vuodessa, mutta opiskelijan on mahdollista valita myös 4 vuoden ohjelma.

POISSAOLOT

Opettaja on velvollinen seuraamaan poissaoloja ja opiskelija on velvollinen tekemään kurssin opettajalle ja ryhmänohjaajalle selvityksen kaikista poissaoloistaan.

LUVALLISET POISSAOLOT JA POISSAOLOISTA ILMOITTAMINEN

Luvallisia poissaoloja ovat huoltajan vahvistamat poissaolot, terveydenhoidon henkilökunnan vahvistamat sairauspoissaolot sekä etukäteen opettajan/ryhmänohjaajan/rehtorin myöntämät luvalliset poissaolot.

Huoltaja voi vahvistaa poissaolon Wilman tuntimerkinnöistä tai Wilma-viestillä opettajalle.

Sairauspoissaolon voi vahvistaa lukion terveydenhoitaja tai lääkärintodistus.

Muusta kuin sairaudesta johtuvaan poissaoloon on annettava lupa. Yksittäiseksi oppitunniksi luvan myöntää oppitunnin opettaja, enintään kolmeksi koulupäiväksi ryhmänohjaaja ja pidemmäksi ajanjaksoksi rehtori. Rehtorille anomus tehdään kirjallisena lomakkeella, jonka saa koulusihteeriltä, tai vapaamuotoisesti Wilma-viestillä. Ryhmänohjaajalle tai opettajalle voi tehdä kirjallisen tai suullisen anomuksen.

Täysi-ikäinen voi selvittää itse poissaolonsa muulloin kuin koeviikon aikana. Koeviikon terveydellisistä poissaoloista vaaditaan aina terveydenhoitajan todistus tai lääkärintodistus.

Rehtori välittää tiedon myöntämistään poissaoloista ryhmänohjaajalle. Poissaolon myöntäjä (rehtori, ryhmänohjaaja tai opettaja) merkitsee myöntämänsä poissaolot Wilmaan.

ARVIOINTI

KURSSIEN ARVIOINTI

Opiskelijan suorittama kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Kurssin arviointi perustuu opettajan ilmoittamiin arviointiperusteisiin, esimerkiksi kokeisiin, opiskelijan tuotosten arviointiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijoiden itse- tai vertaisarviointiin.

Pakolliset ja syventävät kurssit arvioidaan lukioasetuksessa määritellyin numeroin; 4 (hylätty), 5 (välttävä), 6 (kohtalainen), 7 (tydyttävä), 8 (hyvä), 9 (kiitettävä), 10 (erinomainen) .

Soveltavat kurssit arvioidaan suorituserkinnällä (S=suoritettu/H=hylätty).

Lukion opetussuunnitelman perusteet 6.2.1:

"... Kesken olevan kurssisuorituksen merkintätavasta ja suorituksen täydentämiskäytännöistä voidaan päättää opetussuunnitelmassa."

Arvosana 4 (=hylätty) edellyttää aina, että arvioinnin edellytykset täyttyvät.

Arvioinnin edellytyksiä ovat riittävä läsnäolo opetukseen varattuna aikana ja kurssin alussa ilmoitettujen arviointiperusteiden täytyminen, esim. kokeen tekeminen, palautettavien tehtävien suorittaminen tai arviointikeskustelujen käyminen. Jos nämä eivät täyty, kurssista voidaan merkitä myös P (puutteellisesti suoritettu) tai K (keskeytetty).

P (Puutteellisesti suoritettu)

Merkintä P tarkoittaa, että riittävää näyttöä arvosanan antamiseksi ei ole, mutta puutteet ovat täydennettävissä korvaavilla näytöillä. Tyypillinen esimerkki on puuttuva kotitehtävä.

Opiskelijan on täydennettävä kurssisuoritusta. Opettaja määrää täydentämisen tavan sekä aikarajan, johon mennessä kurssisuoritus on täydennettävä. Jaksojen 1-5 P-merkinnät poistetaan kurssirekisteristä kesän aikana.

K (Keskeytynyt)

Merkintä K tarkoittaa, että riittävää näyttöä arvosanan antamiseksi ei ole. Lisäksi näytön puutteet ovat niin suuria, että opiskelija ei voi täydentää kurssisuoritusta. Tyypillinen esimerkki on runsaat poissaolot kurssin oppitunneilta.

Kurssi on käytävä uudelleen. K-merkinnät poistetaan kurssirekisteristä kesän aikana.

Arvosana	Käytetään	Seuraukset ja toimintaohjeet
5-10	Kurssi on hyväksytty	-
4	Kurssi on suoritettu, mutta kurssista hylätty arvosana.	Kurssi lasketaan kokonaiskurssimäärään. Kunkin aineen kurssien arvosanoista on 2/3 oltava hyväksytysti suoritettuja. Hylätyn kurssin voi suorittaa osallistumalla uudelleen opetukseen ja kurssista järjestettävään kurssikokeeseen tai opiskelemalla kurssin itsenäisesti tai osallistumalla saman lukuvuoden aikana uusintakuulusteluun, johon saa osallistua vain kerran.
S	Kurssi on hyväksytty suoritusmerkinnällä. Ei vaikuta oppiaineen kurssien keskiarvoon.	-
P (puutteellisesti suoritettu)	Merkitään kun ei ole riittävää näyttöä arvosanan antamiseksi. Opiskelijan on täydennettävä kurssisuoritusta.	Opiskelija sopii opettajan kanssa tehtävistä ja palauttaa ne sovittuna aikana. Opettajan ei tarvitse hyväksyä myöhässä palautettuja suorituksia. Ellei opettaja ole antanut muuta päivämäärää, on kurssi suoritettava hyväksytysti loppuun viimeistään ennen seuraavan jakson loppua ja kuudennen jakson osalta seuraavan lukuvuoden ensimmäisen jakson aikana. Muussa tapauksessa P-merkintä poistetaan opintorekisteristä.

K (keskeytetty)	Merkitään kun ei ole riittävää näyttöä arvosanan antamiseksi. Lisäksi näytön puutteet ovat niin suuria, että opiskelija ei voi täydentää kurssisuoritusta.	Kurssi on käytävä uudelleen.
----------------------------------	---	-------------------------------------

POISSAOLOJEN VAIKUTUS ARVOSANAAN

Jos opiskelija on luvottomasti poissa kurssilta enemmän kuin 2 oppituntia, kurssi katsotaan keskeytyneeksi (K).

Jos opiskelija on luvottomasti poissa koeviikon aikana, kurssi katsotaan keskeytyneeksi (K).

Luvallisia poissaoloja ovat huoltajan vahvistamat poissaolot, terveydenhoidon henkilökunnan vahvistamat sairauspoissaolot sekä etukäteen opettajan/ryhmänohjaajan/rehtorin myöntämät luvalliset poissaolot.

Jos opiskelija on mistä tahansa syystä poissa kurssilta niin paljon, että arvosanaan ei ole näyttöjä, kurssi katsotaan puutteellisesti suoritetuksi (P).

Jos opiskelijalta puuttuu koe tai muu osasuoritus, kurssi katsotaan puutteellisesti suoritetuksi.

Opiskelijan on täydennettävä kurssisuoritusta. Opettaja määrää täydentämisen tavan sekä aikarajan, johon mennessä kurssisuoritus on täydennettävä

Jos opiskelija on mistä tahansa syystä poissa kurssilta niin paljon, että arvosanaan ei ole näyttöjä eikä täydentäminen suorituksin mahdollista, kurssi katsotaan puutteellisesti suoritetuksi (K).

Luvallisten poissaolojen määrät, jotka johtavat P-merkintään tai K-merkintään, riippuvat oppiaineen luonteesta ja ovat opettajan päätösvallassa. Opiskelijalla on oikeus tietää merkintöihin johtavat luvallisten poissaolojen määrät.

LUKION PÄÄTTÖARVIOINTI

Lukion opetussuunnitelman perusteet, 6.3:

”Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana.”

Lukioasetus 8§ 3 mom:

”Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen.”

Lukion opetussuunnitelman perusteet, 6.3:

”Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Oppiaineen oppimäärän arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- [...]soveltavien kurssien pohjalta annetulla lisänäytöllä*
- mikäli opiskelijan arvioinnista päättävät harkitsevat, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssi-arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.”*

Saadakseen oppiaineen oppimäärän arvosanan, tulee siis olla vähintään kaikki pakolliset kurssit suoritettu. Lisäksi oppiaineen **oppimäärään voi sisältyä pakollisia ja syventäviä hylättyjä kursseja korkeintaan seuraavasti:**

KÄYTYJEN PAKOLLISTEN TAI

VALTAKUNNALLISTEN

SYVENTÄVIEN KURSSIEN MÄÄRÄ

1-2 kurssia

3-5 kurssia

6-8 kurssia

9 tai enemmän

HYLÄTTYJEN KURSSIEN

ENIMMÄISMÄÄRÄ

0 hylättyä

1 hylätty

2 hylättyä

3 hylättyä

Soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Pakolliset kurssit on oltava opiskeltuna ennen kirjallisia ylioppilaskokeita.

Ylioppilastodistuksen saaminen edellyttää lukion päättötodistuksen saamista.

Numeroarvosanoin 4-10 arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä (S).

Päättötodistuksen saamisen yhteydessä (kirjoitusten jälkeen abivuoden keväällä) opiskelija voi halutessaan anoa suoritusmerkintää S käytettävän numeroarvosanan sijaan seuraavien aineiden päättöarvosananä:

-liikunta

-yhden kurssin käsittävä oppimäärä missä tahansa aineessa

-kahden kurssin oppimäärä valinnaisessa vieraassa kielessä.

ARVIOINNIN UUSIMINEN JA OIKAISU

Lukioasetuksen 13§:n mukaisesti opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista pyytää rehtorilta tarkastamista tai opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muuttamista tai päättöarvioinnin uusimista. Pyyntö tehdään kirjallisena rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Jos opiskelija on tyytymätön edellä mainitusta pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin, hän voi pyytää arvioinnin oikaisua aluehallintovirastosta.

KURSSIN ITSENÄINEN SUORITTAMINEN

Lukiossa on mahdollista opiskella kursseja itsenäisesti. Itsenäisellä suorituksella tarkoitetaan, että opiskelu tapahtuu kokonaan tai osittain ilman lähiopetusta. Syitä kurssin itsenäiselle suorittamiselle voi olla esimerkiksi kurssien päällekkäisyys kurssitarjottimella. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytyä arvosana, jotta se katsotaan kurssisuoritukseksi.

Mikäli opiskelija haluaa suorittaa kurssin itsenäisesti, hän on yhteydessä suoraan aineenopettajaan. Opiskelija ja aineenopettaja täyttävät kurssin suoritusta koskevan lomakkeen ja palauttavat sen rehtorille. Rehtori myöntää opiskelijalle luvan kurssin itsenäiseen suorittamiseen.

Opiskelijalla tulee olla näyttöä siitä, että hän pystyy määrätietoiseen ja itsenäiseen työskentelyyn.

KUUNTELUOPISKELIJA

Opiskelija voi hakea kurssin opettajalta lupaa osallistua opetukseen ns. kuunteluopiskelijana, jolloin hän ei osallistu kokeeseen eikä häntä arvostella.

SUORITUKSET MUISSA OPPILAITOKSISSA JA MUU OSAAMISEN HYVÄKSILUKU

Opiskelija voi lukea opinto-ohjelmaansa myös muissa oppilaitoksissa suoritettuja kursseja. Myös muilla tavoin hankittu osaaminen voidaan hyväksyä lukion kursseiksi.

Lukiolaki 23§:

”Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä vastaavat aikaisemmin suorittamansa opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioituksi ja tunnustetuksi. Osaamisen tunnustamisella voidaan opiskelijalle lukea hyväksi ja korvata lukion oppimäärään kuuluvia pakollisia, syventäviä tai soveltavia opintoja.

Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla.”

Lukiolaki 23§:

”Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyessä ennen mainittujen opintojen tai hyväksiluettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista.” (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom.)

LUKIOSTA EROAMINEN JA EROTTAMINEN

Eroamisesta tulee jättää rehtorille kirjallinen ilmoitus, jonka allekirjoittaa huoltaja tai täysi-ikäinen opiskelija itse. Eroajalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista.

Opiskelija, joka ei ole suorittanut lukion oppimäärää neljässä vuodessa, katsotaan eronneeksi.

Eronneeksi katsotaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta ja jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksensa ole jatkaa opintoja.

AUTOKOULU

Ajokortin suorittaminen hyväksytään lukion kurssiksi TO3 (Osaaminen arjessa). Ajotunnit eivät kuitenkaan ole luvallisia poissaoloja, jollei poissaololupaa ole haettu ja myönnetty. Ajotunnit on pyrittävä järjestämään hyppytunneille, iltoihin tai anottava poissaololuvat.

MATEMATIIKAN OPPIMÄÄRÄN VAIHTO

Matematiikan oppimäärän vaihtamisesta sovitaan opettajan kanssa ja ilmoitetaan koulusihteerille erillisellä lomakkeella.

OPISKELUN TUKI JA OHJAUS

TUKIOPETUS

Opiskelijalle voidaan antaa tukiopetusta. Opiskelija pyytää tukiopetusta häntä opettavalta opettajalta tai muulta ko. aineen opettajalta. Tukiopetuksen tarpeen ratkaisee opettaja. Opettaja ja opiskelija sopivat yhdessä opetuksen ajankohdan.

ERITYISOPETUS

Moni opiskelija tarvitsee lukio-opinnoista selviytyäkseen lisätukea. Tavanomaisin oppimisen ongelma lukiolaisilla on lukemisen ja kirjoittamisen vaikeus eli lukivaikeus, mikä ilmenee muun muassa lukemisen hitautena ja virheellisyytenä, vaikeuksina luetun ymmärtämisessä sekä lauserakenteiden ja kieliopin hahmottamisessa. Selkeimmin lukivaikeus aiheuttaa lukiossa pulmia vieraitten kielten opiskelussa.

Opiskelijoiden erityisen tuen tarve kartoitetaan ensimmäisen lukuvuoden aikana. Opiskelijoille tehdään lukiseula, jonka avulla pyritään löytämään sellaiset opiskelijat, joilla on lukemisessaan ja/tai kirjoittamisessaan lukivaikeuden piirteitä. Erityisopettaja haastattelee lukiseulassa haaviin jääneet opiskelijat ja tekee tarvittaessa varsinaisen yksilötestauksen.

Ylioppilastutkintolautakunnalta on mahdollisuus anoa erityisjärjestelyjä yo-kokeisiin lukilausunnon perusteella.

Lukion erityisopettaja auttaa myös opiskelutekniikan kehittämisen kanssa.

OPINTOJEN OHJAUS

Opinto-ohjauksen tavoitteena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan opintonsa omien voimavarojensa mukaiseksi ja seuraamaan niiden etenemistä. Päävastuu opinto-ohjauksesta on opinto-ohjaajalla, mutta myös rehtori, apulaisrehtori, ryhmäohjaajat sekä aineenopettajat osallistuvat ohjaukseen.

Ohjaus toteutetaan opinto-ohjauksen kursseilla, pienryhmäohjauksena sekä ryhmäohjaajan tuokioina. Jokaisella opiskelijalla on lisäksi oikeus saada riittävä määrä henkilökohtaista ohjausta.

Opinto-ohjaajan antama ryhmä- tai henkilökohtainen ohjaus painottuu opiskelijan opinto-ohjelman suunnitteluun, uranvalintaan sekä jatko-opintoihin ohjaamiseen. Ohjauksen aiheita ovat mm. muutokset opinto-ohjelmassa, oppimis- ja opiskeluvaikeudet, muualla suoritettavat kurssit, yo-tutkinnon hajauttaminen, yksilökohtaiset opintosuunnitelmat sekä jatko-opintosuunnitelmat.

Opinto-ohjaaja on tavattavissa huoneessaan erikseen ilmoittaminaan aikoina.

OPINTOSOSIAALISET EDUT

OPINTOTUKI

KELA voi myöntää hakemuksesta 17 vuotta täyttäneelle lukiolaiselle opintotukea. Opintotuki lukio-opiskelijalle koostuu opintorahasta ja opintolainan valtiontakauksesta. Alle 17-vuotias on tietysin ehdoin oikeutettu opintolainan valtiontakaukseen, mutta ei

opintorahaan. Tarkemmin: www.kela.fi/opintotuki

Tukea myönnetään yleensä kolmelle opintovuodelle yhdellä hakemuksella. Mahdollisen neljännen vuoden tuki on haettava erikseen. Opintotuen hakeminen: www.kela.fi/opintotuki-nain-haet.

KOULUMATKATUKI

Koulumatkatukea korvataan päivittäisten koulumatkojen kustannuksia. Yhdensuuntaisen koulumatkan on oltava vähintään 10 kilometriä, jotta koulumatkatukea voidaan myöntää.

Koulumatkatuki korvaa julkisen liikenteen matkakustannuksia niin, että opiskelijan omavastuu eli maksuosuus on 43,00 euroa kuussa.

Koulumatkatukea voi hakea myös muiden kuin julkisten kulkemismuotojen, kuten oman auton tai kimpakyydin käyttämiseen. Tällöin summa määrittyy meno- ja paluumatkan pituuksien mukaan ja on 52,98 - 343,14 euroa kuussa.

Koulumatkatukea ei voi hakea netissä. Koulumatkatuen hakemuslomakkeen saa koulusihteeriltä ja se palautetaan koulusihteerille. Ajantasaista lisätietoa: www.kela.fi/koulumatkatuki-maara-ja-maksaminen

OHJEITA, SÄÄNTÖJÄ JA MÄÄRÄYKSIÄ

JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Järjestyssääntöjen tarkoitus on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista ja kouluyhteisön turvallisuutta sekä viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt tukevat opetussuunnitelmassa hyväksytyjen opetus- ja kasvatustoiminnan tavoitteiden saavuttamista.

Kouluyhteisön jäsenten tulee asiallisella ja rehellisellä käytöksellään pyrkiä ylläpitämään ja edistämään koulun työrauhaa. Säännöt ovat välttämättömiä kouluyhteisön toiminnalle päivittäisen työn mahdollisimman rauhallisen sujumisen sekä yhteisön jäsenten viihtyvyyden ja turvallisuuden kannalta. Säännöt totuttavat yhteisön jäsenet vastuuseen ja takaavat myös oikeuksia kouluyhteisön jäsenille.

Järjestyssäännöt eivät sisällä yksinomaan kieltoja ja rajoituksia, vaan myös tietoja jokaiselle kuuluvista oikeuksista. Noudattamalla sääntöjä ja osallistumalla niiden kehittämiseen kouluyhteisöön kuuluvat kasvavat yhteistyökykyisiksi ja toisia ihmisiä

arvostaviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Järjestyssääntöjä noudatetaan koulualueella kouluaikana ja koulun järjestämissä tilaisuuksissa koulun ulkopuolella. Työjärjestyksessä mainittu koulutyö on järjestyssääntöjen alaista toimintaa.

TUPAKOINTI

Tupakkalaki (2010/698 12§) kieltää tupakoinnin koulussa ja koulualueella sekä sen välittömässä läheisyydessä (esim. koulun pysäköintialueella ja alueella, mihin on näköyhteys). Kielto koskee myös nuuskaa.

KURINPITO (lukiolaki §26)

Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

OPISKELUHUOLTO

OPISKELIJAKUNTA

Kaikki opiskelijat kuuluvat opiskelijakuntaan. Vuosittain opiskelijakunta valitsee hallituksen, joka edustaa koko opiskelijakuntaa. Hallituksen tärkeimpiä tehtäviä on opiskelijoiden edunvalvonta ja se toimii koulun yhteishengen kohottajana. Toimenkuvaan kuuluu myös erilaisten tapahtumien järjestäminen, kouluympäristön viihtyvyyden parantaminen ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen. Opiskelijakunnan edustaja osallistuu myös lukion opiskeluhooltoryhmään.

OPISKELUHUOLTOHENKILÖSTÖ

Antila Eeva	terveydenhoitaja
Puumala Taina	erityistyöntekijä
Rantamäki Kirsi	kuraattori
Puhto Joonas	koulupsykologi
X X	koululääkäri

Opiskeluhuollon henkilöstön puoleen voit kääntyä kaikissa askarruttavissa asioissa.

KURSSIEN NIMET, LYHENTEET, JA KUVAUKSET

Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä

Pakolliset kurssit

- ÄI01 Tekstit ja vuorovaikutus**
- ÄI02 Kieli, kulttuuri ja identiteetti**
- ÄI03 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa**
- ÄI04 Tekstit ja vaikuttaminen**
- ÄI05 Teksti ja konteksti**
- ÄI06 Nykykulttuuri ja kertomukset**

Syventävät kurssit

ÄI07 Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä

ÄI08 Kirjoittamistaitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä. Abikurssi.

ÄI09 Lukutaitojen syventäminen

Opiskelija perehtyy kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee ja kirjallinen ilmaisu kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia. Essee-kokeen abikurssi.

S2 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän mukaan.

Pakolliset kurssit

- S201 Tekstit ja vuorovaikutus**
- S202 Kieli, kulttuuri ja identiteetti**
- S203 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa**
- S204 Tekstit ja vaikuttaminen**
- S205 Teksti ja konteksti**
- S206 Nykykulttuuri ja kertomukset**

Syventävät kurssit

S207 Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puhe- ja vuorovaikutustaitojaan ja niihin liittyviä tietojaan sekä kehittää kykyään ennakoita, muuttaa ja arvioida viestintäänsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Opiskelija oppii arvioimaan puhe- ja vuorovaikutustaitojen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

S208 Kirjoittamistaitojen syventäminen

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa erilaisia tekstejä. Opiskelija perehtyy ajankohtaiseen kulttuuriin, median aiheisiin sekä kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun eri tavoin.

S209 Lukutaitojen syventäminen

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita, tuottaa ja arvioida erilaisia tekstejä. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee.

A1-englanti

Pakolliset kurssit

- ENA01 Englannin kieli ja maailmani**
- ENA02 Ihminen verkostoissa**
- ENA03 Kulttuuri-ilmioitä**
- ENA04 Yhteiskunta ja ympäröivä maailma**
- ENA05 Tiede ja tulevaisuus**
- ENA06 Opiskelu, työ ja toimeentulo**

Syventävät kurssit

ENA07 Kestävä elämäntapa

Kurssilla käsitellään edeltäviltä kursseilta tuttuja teemoja ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväen elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet ja kiinnostuksen kohteet.

ENA08 Viesti ja vaikuta puhuen

Kurssilla harjoitellaan puheen ymmärtämistä ja tuottamista. Vankennetaan ääntämistä ja puhumisen sujuvuutta ja harjoitellaan asioiden suullista selostamista. Kurssilla kerrataan pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä suullisessa muodossa ja täydennetään niitä opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltavat kurssit

ENA09 Kirjoituskurssi

Kurssilla harjoitellaan erilaisten tekstien kirjoittamista. Erityisesti painotetaan ylioppilaskokeessa yleisiä tekstityyppejä. Ohjeiden, harjoitusten ja kirjoitelmista saadun palautteen avulla pyritään parantamaan kirjoitelmien rakennetta, sisältöä ja kieltä. Tekstien lukemista, sanastoa ja kielioppirakenteita opiskellaan näiden tavoitteiden kannalta.

ENA10 Abikurssi

Kurssilla valmentaudutaan ylioppilaskokeeseen perehtymällä ylioppilaskokeen tehtävyytyyppeihin ja niiden vastustekniikoihin. Keskeisiä rakenteita kerrataan kirjallisesti ja suullisesti, harjoitetaan luetun ja erityisesti kuullun ymmärtämistä.

ENA11 Kansainvälisyyskurssi

Tutustutaan erilaisiin kulttuureihin, maailmankuviin ja kansainväliseen yhteistyöhön englannin kielen avulla. Osa kurssin sisällöstä voi olla yhteistyötä ulkomaisen koulun kanssa tai osallistumista kansainväliseen projektiin.

B1-ruotsi

RUB10 Starttikurssi

Kurssilla kerrataan ja vahvistetaan yläkoulussa opittuja kielioppirakenteita ja sanastoja, sekä pohjustetaan tulevia ruotsin opintoja.

RUB11 Minun ruotsini

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä

omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

RUB12 Hyvinvointi ja ihmissuhteet

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

RUB13 Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri medioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

RUB14 Monenlaiset elinympäristömme

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

RUB15 Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

RUB16 Viesti ja vaikuta puhuen

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

RUB17 Kestävä elämäntapa

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten

fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

RUB18 Kieliopin kertausta

Kurssin tavoitteena on kerrata kaikki siihen saakka lukiossa opetetut kieliopin osa-alueet. Kurssilla työmuotoina ovat erilaiset peruskielioppiharjoitukset. Lisäksi harjoitellaan luetun ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista.

RUB19 Abikurssi

Kurssilla valmistaudutaan monipuolisesti tulevaan ylioppilaskirjoitukseen. Opiskelijoita ohjataan myös omien taitojensa arviointiin, jotta he ymmärtäisivät, mitkä osa-alueet heidän omassa kielenkäytössään ovat vahvoja ja mitkä tarvitsevat vielä harjoitusta.

B2-saksa ja B2-ranska

Syventävät kurssit

SAB21 RAB21 Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Kartoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

SAB22 RAB22 Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

SAB23 RAB23 Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä

asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

SAB24 RAB24 Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmioihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

SAB25 RAB25 Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

SAB26 RAB26 Yhteinen maapallomme

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

SAB27 RAB27 Kansainvälinen toiminta

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

SAB28 RAB28 Viesti puheen ja kirjoittaen

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

Soveltavat kurssit

SAB29 RAB29 Abikurssi

Kurssin tavoitteena on valmistautua monipuolisesti tulevaan ylioppilaskirjoitukseen. Opiskelijoita ohjataan myös omien taitojensa arviointiin, jotta he ymmärtäisivät, mitkä osa-alueet heidän omassa kielenkäytössään ovat vahvoja ja mitkä tarvitsevat vielä harjoitusta.

B3-kielet (saksa, ranska, espanja, venäjä)

Syventävät kurssit

SAB31 RAB31 EAB31 Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

SAB32 RAB32 EAB31 Matkalla maailmassa

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

SAB33 RAB33 EAB31 Elämän tärkeitä asioita

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

SAB34 RAB34 EAB34 Monenlaista elämää

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

SAB35 RAB35 EAB35 Hyvinvointi ja huolenpito

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

SAB36 RAB36 EAB36 Kulttuuri ja mediat

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

SAB37 RAB37 EAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään

sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

SAB38 RAB38 EAB38 Yhteinen maapallomme

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Soveltavat kurssit

SAB39 Viesti puhuen ja kirjoittaen

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

SAB310 Abikurssi

Kurssin tavoitteena on valmistautua monipuolisesti tulevaan ylioppilaskirjoitukseen. Opiskelijoita ohjataan myös omien taitojensa arviointiin, jotta he ymmärtäisivät, mitkä osa-alueet heidän omassa kielenkäytössään ovat vahvoja ja mitkä tarvitsevat vielä harjoitusta.

Matematiikka, yhteinen opintokokonaisuus

Pakolliset kurssit

MAY01 Luvut ja lukujonot

MAY99 Yhteisen kurssin jatkokurssi

Matematiikka, pitkä oppimäärä

Pakolliset kurssit

MAA02 Polynomifunktiot ja -yhtälöt

MAA03 Geometria

MAA04 Vektorit

MAA05 Analyttinen geometria

MAA06 Derivaatta

MAA07 Trigonometriset funktiot

MAA08 Juuri- ja logaritmifunktiot

MAA09 Integraalilaskenta

MAA10 Todennäköisyys ja tilastot

Syventävät kurssit

MAA11 Lukuteoria ja todistaminen

MAA12 Algoritmit matematiikassa

MAA13 Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi

Soveltavat kurssit

MAA14 Kertauskurssi

MAA15 Kertauskurssi 2

MAA16 Talousmatematiikka

MAA17 Geometrian jatkokurssi

MAA18 Matriisit ja lineaarikuvaukset

MAA19 Analyysin jatkokurssi

MAA20 Differentiaaliyhtälöt

MAA21 Lisäosiot 1

MAA22 Lisäosiot 2

MAA23 Lisäosiot 3

MAA24 Lisäosiot 4

MAA25 Matemaattinen ongelmanratkaisu

MAA26 Matemaattinen ongelmanratkaisu 2

MAA27 Matematiikan historia

MAA28 Matemaattinen mallinnus

Matematiikka, lyhyt oppimäärä

Pakolliset kurssit

MAB03 Geometria

MAB04 Matemaattisia malleja

MAB05 Tilastot ja todennäköisyys

MAB06 Talousmatematiikka

Syventävät kurssit

MAB07 Matemaattinen analyysi

Tutkitaan muutosnopeutta ja funktion derivaattaa sekä siihen liittyviä sovelluksia.

MAB08 Tilastot ja todennäköisyys II

Tutkitaan jakaumia ja tilastollisia tunnuslukuja.

Soveltavat kurssit

MAB09 Kertauskurssi

MAB10 Kertauskurssi 2

MAB11 Vektorit

MAB12 Analyyttinen geometria

Biologia

Pakolliset kurssit

BI01 Elämä ja evoluutio

BI02 Ekologia ja ympäristö

Syventävät kurssit

BI03 Solu ja perinnöllisyys

Kurssilla käsitellään ekologista tutkimusta, biodiversiteetin merkitystä, ympäristöongelmia, Suomen luonnon haavoittuvuutta ja kestävästä tulevaisuudesta.

BI04 Ihmisen biologia

Kurssilla käsitellään ihmisen solujen, kudosten ja elimistöjen rakennetta, toimintaa ja merkitystä. Elintoimintojen säätely, elimistön puolustusmekanismit. Ihmisen lisääntyminen ja perimän merkitys.

BI05 Biologian sovellukset

Tutustutaan solun hienorakenteeseen ja solujen väliseen viestintään, soluun proteiinien valmistajana, geenien toimintaan, geeniteknologiaan, mikrobeihin, biotekniikkaan ja jalostukseen.

Soveltavat kurssit

BI06 Ihmisen biologian syventävä työkurssi

Tutustutaan tarkemmin ihmiskehon rakenteeseen ja toimintaan sekä perinnöllisyyteen varsinkin geneettisten sairauksien osalta. Kurssilla tehdään pieniä tutkielmia, esitelmiä ja laborointeja. Varsinaista oppikirjaa ei ole vaan opiskelija saa ja tekee tarvittavan materiaalin kurssin aikana. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Maantiede

Pakolliset kurssit

GE01 Maailma muutoksessa

Syventävät kurssit

GE02 Sininen planeetta

Kurssilla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet. Kurssilla tutustutaan luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomedialla hyväksi käyttäen tulkitsemaan luonnonmaisemia ja niiden syntyä. Kurssi perehdyttää luonnonmaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

GE03 Yhteinen maailma

Kurssilla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien arviointi ihmistoiminnan kannalta. Kurssilla tutustutaan ihmismaantieteen tutkimusmenetelmiin ja harjoitellaan geomeediaa hyväksi käyttäen tulkitsemaan ihmistoiminnan jäsentymistä maapallolla. Kurssi perehdyttää ihmismaantieteellisen tiedon käyttöön yhteiskunnassa ja arkielämässä.

GE04 Geomeedia – tutki, osallistu ja vaikuta

Kurssi perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojen soveltamiseen tutkielman laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia kurssilla ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

Fysiikka

Pakolliset kurssit

FY01 Fysiikka luonnontieteenä

Syventävät kurssit

FY02 Lämpö

Kurssilla tutkitaan energiaan ja lämpöön liittyviä ilmiöitä.

FY03 Sähkö

Kurssilla tutkitaan staattisen sähkön, tasavirtapiirien, kondensaattorien ja puolijohteiden ilmiöitä ja sovelluksia.

FY04 Voima ja liike

Kurssilla tutkitaan etenemisliikkeen ilmiöitä ja voimien vaikutusta etenemisliikkeeseen. Lisäksi tutkitaan mekaniikan säilymlakeja.

FY05 Jaksollinen liike ja aallot

Kurssilla tutkitaan aaltoliikkeen ilmiöitä, ääntä, pyörimisliikettä ja ympyräliikettä.

FY06 Sähkömagnetismi

Kurssilla tutkitaan kestopomagnetismia, sähkömagnetismin ilmiöitä, vaihtovirtapiirejä ja sähkömagneettista säteilyä.

FY07 Aine ja säteily

Kurssilla tutkitaan kvanttimekaniikan ja ydinfysiikan ilmiöitä ja sovelluksia.

Soveltavat kurssit

FY08 Mekaniikan ja lämpöopin syventävä kurssi

FY09 Sähkö- ja valo-opin syventävä kurssi

FY10 Energia

FY11 Luonnontieteen ja teknologian historiaa

FY12 Modernin fysiikan syventävä kurssi

FY13 Fysiikan kertauskurssi

FY14 Toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi

Kemia

Pakolliset kurssit

KE01 Kemiaa kaikkialla

Syventävät kurssit

KE02 Ihmisen ja elinympäristön kemiaa

Kurssilla tutustutaan orgaaniseen kemiaan, varsinkin ihmisen ja ympäristön kannalta.

KE03 Reaktiot ja energia

Kurssilla tutkitaan kemiallisia reaktioita eli aineiden muuttumista toisiksi aineiksi.

KE04 Materiaalit ja teknologia

Kurssilla tutkitaan ihmisen käyttämiä materiaaleja kivikaudelta nykyaikaan. Lisäksi perehdytään sähkökemian.

KE05 Reaktiot ja tasapaino

Kurssilla tutkitaan kemiallisia tasapainoreaktioita. Lisäksi perehdytään happamuuteen ja emäksisyyteen.

Soveltavat kurssit

KE06 Orgaanisen kemian ja ravintokemian jatkokurssi

KE07 Laskennallisen lukiokemian syvennys

KE08 Maankuoren, ilmakehän ja avaruuden kemiaa

KE09 Kemian kertauskurssi

KE10 Kemiaa sivuavien kirjojen kurssi 1

KE11 Kemiaa sivuavien kirjojen kurssi 2

KE12 Toisessa oppilaitoksessa suoritettu kurssi

Uskonto

Pakolliset kurssit

UE01 Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä

UE02 Maailmanlaajuinen kristinusko

Syventävät kurssit

UE03 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä

Opiskellaan Intiassa, Kiinassa ja Japanissa syntyneitä uskontoja osana yksilön ja yhteisön elämää sekä niiden vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan, opiskellaan tunnistamaan idässä syntyneiden uskontojen ilmenemistä ja vaikutuksia länsimaissa sekä opiskellaan luonnonuskontojen keskeiset piirteet.

UE04 Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa

Opiskellaan Suomen uskontotilanne ja suomalaisen uskonnollisuuden ominaispiirteet.

UE05 Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa

Opiskellaan hahmottamaan uskonnon ja taiteen suhdetta, uskonnollisen taiteen ja arkkitehtuurin merkitystä uskonnoissa ja uskontojen vaikutusta taiteen kehitykseen. Perehdytään uskonnollisen taiteen kautta ilmaistuihin uskonnollisiin oppeihin, uskonnolliseen symboliikkaan ja uskonnollisiin teemoihin. Opiskellaan tunnistamaan muinaissuomalaisen uskonnon ja kristinuskon vaikutuksia suomalaisessa kulttuuriperinnössä.

UE06 Uskonnot ja media

Tutustutaan uskontoon liittyviin ajankohtaisiin teemoihin mediassa.

Soveltavat kurssit

UE07 Teologinen etiikka ja uskonnonfilosofia

Opiskellaan teologinen eettinen kysymyksenasettelu ja elämänkysymykset. Opiskellaan kytkemään Raamattu elämänkysymyksiin ja etiikkaan.

UE08 Eksegetiikka

Opiskellaan historiallis-kriittisen raamatuntutkimuksen perusteet, perehdytään keskeisiin tutkimusmenetelmiin, opiskellaan historiallis-kriittisen tutkimuksen haastavat suuntaukset ja opitaan tulkitsemaan Raamattua oikein.

UE09 Diakonia

Opiskellaan diakonisen avun käytäntöjä ja menetelmiä sekä saa teologisia välineitä diakonisten kysymysten tarkasteluun.

UE10 Ihmisoikeusryhmä

Tutkitaan ihmisoikeuksien historiaa, ihmisoikeuslainsäädäntöä, ihmisoikeussopimuksia, valvotaan niiden toteutumista konflikteissa. Tutkitaan uskontoja ihmisoikeuksien takaajina. Ryhmä kokoontuu muutaman kerran lukuvuodessa oppituntien ulkopuolella kolmen vuoden ajan.

Elämänkatsomustieto

Pakolliset kurssit

ET01 Maailmankatsomus ja kriittinen ajattelu

ET02 Ihminen, identiteetti ja hyvä elämä

Syventävät kurssit

ET03 Yksilö ja yhteisö

ET04 Kulttuurit katsomuksen muovaajina

ET05 Katsomusten maailma

ET06 Teknologia, maailmankatsomukset ja ihmiskunnan tulevaisuus

Filosofia

Pakollinen kurssi

FI01 Johdatus filosofiseen ajatteluun

Syventävät kurssit

FI02 Etiikka Perehdytään filosofisen etiikan keskeisiin käsitteisiin, kysymyksiin ja teorioihin.

FI03 Yhteiskuntafilosofia

Perehdytään yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin sekä perusnäkemysihin yksilön suhteesta yhteisöihin, yhteiskuntaan ja valtioon.

FI04 Tieto, tiede ja todellisuus

Perehdytään todellisuuden, totuuden, tiedon ja tieteen keskeisimpiin filosofisiin teorioihin.

FI05 Estetiikka

Tutkitaan estetiikan ja taidefilosofian menetelmin filosofian näkökulmasta ihmisen esteettistä käyttäytymistä, toimintaa ja tietoisuutta.

FI06 Filosofian klassikot

Valmistellaan opiskelijan itse valitsemasta klassikkoteoksesta referaatti tai suppea esse soveltuvin osin jonkun yliopiston vaatimusten mukaan.

Historia

Pakolliset kurssit

HI01 Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa

HI02 Kansainväliset suhteet

HI03 Itsenäisen Suomen historia

HI04 Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys

Syventävät kurssit

HI05 Ruotsin itämaasta Suomeksi

Kurssi tarkastelee Suomen kehitystä osana Itämeren alueen historiaa autonomian ajalle asti. Kurssilla perehdytään yhteiskunnan, talouden ja ympäristön lisäksi yhteisöjen ja yksilöiden väliseen vuorovaikutukseen, arjen historiaan ja ihmisten elämäntapaan sekä elinkeinoihin historian eri vaiheissa. Kurssilla syvennyttään erityisesti lähiympäristön historian lähteisiin ja erilaisiin tutkimusmenetelmiin.

HI06 Maailman kulttuurit kohtaavat

Kurssilla perehdytään kulttuurin käsitteeseen ja kulttuurieroja koskevan ajattelun muutoksiin sekä tarkastellaan, miten suhtautuminen eri kulttuureihin on vaihdellut ajattelun ja yhteiskuntien rakenteen muuttuessa. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisten ja Euroopan ulkopuolisten kulttuurien kohtaamista ja vuorovaikutusta historian eri aikoina.

Yhteiskuntaoppi

Pakolliset kurssit

YH01 Suomalainen yhteiskunta

Kurssi perehdyttää valtiollisiin ja yhteiskunnallisiin järjestelmiin ja niissä vaikuttamiseen. Kurssi keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat demokratia, yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen aktiivista ja osallistuvaa kansalaisuutta korostaen.

YH02 Taloustieto

Taloustieteisiin pohjautuva kurssi johdattaa ymmärtämään talouden toimintaperiaatteita ja ajankohtaista talouspoliittista keskustelua. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kansalaisten, yritysten ja valtioiden näkökulmista. Kurssilla perehdytään talouden ja politiikan kytköksiin sekä työnteon ja yrittämisen merkitykseen hyvinvointivaltion rahoittamisessa. Lisäksi tarkastellaan talouden ja ympäristön suhdetta kestäväen kehityksen näkökulmasta.

YH03 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma

Kurssi perehdyttää Euroopan taloudelliseen ja poliittiseen yhdentymiseen ja yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa ja globalisoituvassa maailmassa. Kurssi aikana opitaan seuraamaan ajankohtaisia maailman tapahtumia. Se kannustaa osallistumaan erilaisia kansainvälisen politiikan ilmiöitä koskevaan keskusteluun. Kurssin toteuttamisessa painotetaan tutkivaa oppimista, jossa hyödynnetään mediaa ja muita monipuolisia informaatiolähteitä.

Syventävät kurssit

YH04 Kansalaisen lakitieto

Kurssilla perehdytään Suomen oikeusjärjestyksen ja oikeuden käytön perusasioihin. Tutustutaan tärkeimpiin oikeudellisiin sopimuksiin ja tiedon lähteisiin sekä paneudutaan tavanomaisten oikeusasioiden hoitamiseen.

Psykologia

Pakollinen kurssi

PS01 Psyykinen toiminta ja oppiminen

Syventävät kurssit

PS02 Kehittyvä ihminen

Tutkitaan ihmisen kehitystä syntymästä kuolemaan.

PS03 Tietoa käsittelevä ihminen

Perehdytään kognitiivisiin perustoimintoihin eli havaitsemiseen, tarkkaavaisuuteen, muistiin sekä yhteen korkeamman kognitiivisen toiminnan ilmiöön, kuten päätöksenteko, ongelmanratkaisu, asiantuntijuus tai kieli.

PS04 Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys

Tutustutaan tunteita, ihmisen hyvinvointia ja mielenterveyttä koskevaan tutkimukseen.

PS05 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen

Tutustutaan persoonallisuutta ja sosiaalipsykologiaa koskevaan tutkimukseen. Tutkitaan yksilöiden välisiä eroja, kuten temperamentti, persoonallisuuden piirteet, älykkyys, lahjakkuus.

Soveltavat kurssi

PS06 Sosiaalipsykologia

Hankitaan syvempi ymmärrys ihmisestä erilaisten ryhmien ja laajempien yhteisöjen jäsenenä.

PS07 Mediapsykologia

Kehitetään mediataitoja, opetellaan hallitsemaan informaatiotulvaa,

opitaan kehittämään ja käyttämään uusinta mediaa..

PS08 Musiikkipsykologia

Opiskellaan analysoimaan, hallitsemaan ja jäsentämään äänimaiseman elementtejä, tutkitaan psykologian menetelmin psykologian näkökulmasta ihmisen musiikillista käyttäytymistä, toimintaa ja tietoisuutta, opiskellaan tunnistamaan musiikin psykologisia rakenteita, opiskellaan tunnistamaan ja tiedostamaan musiikin vaikutuksia musiikilliseen käyttäytymiseen, toimintaan ja tietoisuuteen.

PS09 Ilmailupsykologia

Ilmailupsykologian ja –fysiologian perusteet. Oppiminen ilmailussa, päätöksenteko ilmailussa, ilmailijapersoonallisuus, lento-onnettomuudet. Opetus kytkeytyy opiskelijan omaan ilmailuharrastukseen.

Musiikki

Pakolliset kurssit

MU01 Musiikki ja minä

MU02 Moniääninen Suomi p/s

Syventävät kurssit

MU03 Ovet auki musiikille

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta.

MU04 Musiikki viestii ja vaikuttaa

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa.

Soveltavat kurssit

MU05 Musiikkiprojekti

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden.

MU06 Kuorolaulu/ yhtyelaulu

MU07 Bändisoitto

KUVATAIDE

KU1 Kuvat ja kulttuurit

Tavoitteena on oppia tuntemaan visuaalisen kulttuurin merkitys omassa elämässä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana. Kurssilla pääsee ilmaisemaan itseään erilaisilla kuvataiteen keinoilla ja tekemään omakohtaisia kuvallisia ratkaisuja. Kuvataiteen käsitteistö tulee tutuksi, kun havainnoidaan ja arvioidaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia. Kurssilla tarkastellaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä sovelletaan niitä omassa työskentelyssä.

KU2 Muotoillut ja rakennetut ympäristöt

Kurssin tavoitteena on oppia arkkitehtuurin, ympäristön suunnittelun ja muotoilun perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja. Opiskelijan oma ympäristö on lähtökohtana tilan, paikan ja muotoilun tutkimiselle. Hän oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä kulttuurisen moninaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta. Kurssilla ideoidaan ja tehdään materiaalikokeiluja mm. pienoismalleja ja esinemuotoilua. Kurssin keskeisenä sisältönä tulevat tutuiksi arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali.

KU3 Osallisena mediassa

Kurssilla tarkastellaan mediaa visuaalisuuden, vaikuttamisen, identiteetin rakentumisen ja kriittisyyden näkökulmista. Tutustutaan verkkoviestintään, mainontaan, mediataiteeseen ja sosiaaliseen mediaan analysoiden ja sisältöjä itse tuottaen. Kurssilla tuotetaan kuvia ja mediasisältöjä valokuvaten, videokuvaten, tietokoneella tehden sekä erilaisia visuaalisia ja muita ilmaisullisia tekniikoita yhdistelemällä. Kurssilla näkökulma on ilmiöpohjainen ja käytännön harjoituksissa pyritään ajankohtaisuuteen.

KU4 Taiteen kuvista omiin kuviin

Kurssilla tutustutaan eri aikoina ja eri ympäristöissä ja kulttuureissa tehtyyn kuvataiteeseen ja kulttuurihistoriaan. Tutkitaan kuvataiteen keinoin eri tekniikoilla (omavalintaisesti maalaten, piirtäen, muotoillen, valokuvaten, videoita tehden tai nykytaiteen monin keinoin) taiteen merkitystä yksilölle, yhteisölle, yhteiskunnalle sekä

koko maailmalle. Mietitään, mikä on taidetta, mistä kuvat tulevat, syntyvät tai periytyvät.

Lukiodiplomi

Halutessaan opiskelija voi suorittaa kuvataiteen lukiodiplomin, jonka vaihtuvat tehtävät Opetushallitus laatii vuosittain. Diplomi koostuu itse teoksesta ja portfolioista, ja on erityinen näyttö kuvataiteen osaamisesta ja harrastuneisuudesta. Diplomin arvioi asteikolla 4-10 oma kuvataideopettaja sekä ulkopuolinen asiantuntija. Diplomista opiskelija saa päättötodistuksen liitteeksi lukiodiplomitodistuksen. Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisesta on pyrittäessä hyötyä tiettyihin oppilaitoksiin, ja se osoittaa aktiivisuutta yleisesti.

Liikunta

Pakolliset kurssit

LI01 Energiaa liikunnasta

LI02 Aktiivinen elämäntapa

Syventävät kurssit

LI03 Terveyttä liikkuen

Fyysistä toimintakykyä tukevaa harjoittelua oppilaiden valitsemien liikuntalajien muodossa.

LI04 Yhdessä liikkuen

Vanhojen tanssien harjoittelu ja vanhojen päivään osallistuminen.

LI05 Hyvinvointia liikkuen

Virkistävää ja monipuolista liikuntaa keholle ja mielelle.

Soveltavat kurssit

LI06 Retkeilykurssi

Kurssin tavoitteena on oppia luonnossa liikkumisen perustietoja ja -taitoja.

LI07 Valmennuskurssi

Perehdytään urheilijan ominaisuuksiin ja niiden kehittämiseen monesta eri näkökulmasta.

LI08 – 10 Oman lajin kurssi

Tavoitteena on oman lajin kilpaurheilutasoinen harjoittaminen ja valmentautuminen.

LI11 –LI13 Jääurheilu

Ohjattu harjoittelu jäähallissa.

Liikunnan soveltavat kurssit ovat projektikursseja. Tarkemmat tiedot aineenopettajalta.

Terveystieto

Pakollinen kurssi

TE01 Terveyden perusteet

Syventävät kurssit

TE02 Ihminen, ympäristö ja terveys

Kurssilla tarkastellaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta voimavarana ja perehdytään sosiaaliseen kestävyyyteen osana kestäväen tulevaisuuden tavoitteita. Keskeistä on myös tarkastella perimän ja ympäristöön liittyvien tekijöiden yhteyksiä ja vaikutuksia terveyteen ja toimintakykyyn.

TE03 Terveyttä tutkimassa

Kurssilla luodaan kokonaiskuvaa terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisista kehityslinjoista ja tulevaisuuden haasteista pääpiirteissään. Kurssilla vahvistetaan opiskelijan valmiuksia hankkia ja arvioida terveyteen liittyvää tutkimus- ja arkitietoa ja soveltaa terveysosaamistaan aktiivisena kansalaisena. Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttavien tekijöiden kriittiseen arviointiin ja pohditaan tutkimuksen ja päätöksenteon mahdollisuuksia terveyden edistämisessä lähiyhteisöissä, yhteiskunnassa ja globaalisti.

Soveltava kurssi

TE04 Ensiapukurssi

SPR:n EA1 ja EA2 suorittaminen kansalaisopistossa.

Kotitalous

Soveltavat kurssit

KO01 Käytännön ruuanvalmistuksen kurssi

Käytännön ruuanvalmistuskurssi. Ateriakokonaisuuksia, leivonnaisia.

KO02 Erilaisia juhlia ja tapoja

Opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat erilaisia juhlia. Tapatietoutta.

KO03 Projektikurssi

Kurssin tavoitteena on tutustuttaa opiskelija ravitsemusalan käytännön työhön. Kurssi voidaan suorittaa esim. suurkeittiötyössä. leirimuonituksesta huolehtien tai juhlatarjoilua järjestäen. Opiskelija neuvottelee opettajan kanssa työpaikkansa soveltuvuudesta etukäteen. Opiskelija laatii työstä raportin. Työ pitää sisältää myös ateriasuunnittelua.

Tekstiilityö

Soveltavat kurssit

TS01 Tekstiilityön peruskurssi

Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan teksteilejä syventäen aiemmin hankittuja taitoja.

TS02 Juhlavaatekurssi I

TS03 Juhlavaatekurssi II

Juhlavaatekurssien I ja II aikana opiskelija suunnittelee ja valmistaa juhlavaatteen esim. vanhaintanssipuvun. Työskentely dokumentoidaan kuvallisesti, sanallisesti, näyttein tai muulla tavoin.

Opinto-ohjaus

Pakolliset kurssit

OP01 Minä opiskelijana

OP02 Jatko-opinnot ja työelämä

Tietotekniikka

Soveltavat kurssit

TT01 Ohjelmointi 1

Ohjelmoinnin opettelua. Tietotyypit, vertailu, loogiset operaattorit, ehtolauseet, valintarakenteet, silmukat, taulukot, konsolisyötteen ottaminen ja tulostaminen, funktiot, oliot. Kielenä JavaScript, Python tai sopimuksen mukaan jokin muu.

TT02 Ohjelmointi 2

Ohjelmoinnin jatkokurssin sisältö suunnitellaan opiskelijan kiinnostuksen mukaan. Syvennetään ohjelmointiosaamista.

Tekninen työ

Soveltavat kurssit

TN01 ja TN02

Kursseilla opiskelijat saavat toteuttaa omia työideoita puusta, metallista, elektroniikasta, muovista, nahasta. Työskentely voi tapahtua yksin tai pareittain. Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä .

Teemaopinnot

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne ehyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Syventävät kurssit

TO1 Monitieteinen ajattelu

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonalaan laajemmilla kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsittejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

TO2 Tutkiva työskentely teknologialla

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

TO3 Osaaminen arjessa

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkimien osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäristöissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Lukiodiplomit

Lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviin soveltaviin kursseihin voivat kuulua eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvällistä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaa osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa aineessa ja aineryhmässä. Opetushallitus antaa ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta. Ole yhteydessä opettajaan, jos lukiodiplomin suorittaminen kiinnostaa.

LD01 Kotitalouden lukiodiplomi

LD02 Kuvataiteen lukiodiplomi

LD03 Käsityön lukiodiplomi

LD04 Liikunnan lukiodiplomi

LD05 Median lukiodiplomi

LD06 Musiikin lukiodiplomi

LD07 Tanssin lukiodiplomi

LD08 Teatterin lukiodiplomi

Musiikkiteatteriopinnot

Teatteri-ilmaisu

MTO1-8 Teatteri-ilmaisun kurssi I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII

Tehdään ilmaisutaidon ja näyttelijäntyön perusharjoituksia: äänenkäytön, aisti-, improvisointi-, tunne-, kontakti-, liikunta- ym. harjoituksia. Harjoitellaan keskittymistä ja rentoutumista. Tutustutaan roolityön perusteisiin, tehdään roolianalyyseja. Tehdään kohtausharjoituksia. Pohditaan tekstien tulkintoja. Etsitään vaihtoehtoisia ratkaisuja, tutkitaan omaa ja muiden ilmaisua. Tutkitaan musiikin, liikkeen, valojen, kuvan, tilan, puvustuksen ym. vaikutusta esittävään taiteeseen.

Valmistetaan teatteriesityksiä, elokuvia yms. omista aiheista, valmiista ja sovitetuista teksteistä. Harjoitellaan ilmaisutaitoja erikseen ja esitysten valmistamisen yhteydessä.

Kurssien etenemisen myötä laajennetaan ja syvennetään teatteri-ilmaisun tietoja ja taitoja.

MTO9 Lauaen lavalla 1

Tutustutaan terveeseen äänenkäyttöön ja mikrofonikäytön erilaisiin mahdollisuuksiin. Perehdytään oikeaan laulutekniikkaan: harjoitellaan hyvää lauluasentoa, hyvää hengitystä sekä äänenmuodostusta. Ohjelmiston avulla tutustutaan monipuolisesti eri musiikin lajeihin.

MTO10 Lauaen lavalla 2

Kuten MTO9.

MTO11 Ensemblelaulu (yhtyelaulu)

Tutustutaan yhtyeessä laulamisen keskeisiin käytäntöihin ja periaatteisiin sekä toimimiseen osana moniäänistä kokonaisuutta. Harjoitteina yksi- ja moniäänistä popmusiikin ohjelmistoa.

MTO12 Bändikurssi 1

Valmistellaan produktiossa tarvittavaa materiaalia.

MTO13 Bändikurssi 2

Valmistellaan produktiossa tarvittavaa materiaalia.

Tutustutaan valo- ja äänitekniikan perusteisiin teatteri- ja musiikki-ilmaisun osana sekä taiteellisena ilmaisumuotona. Tutustutaan teatteri- ja äänitekniikan työtapoihin: vastuullisuuteen produktion

onnistumisesta, työmoraaliin ja ihmissuhdetaitojen merkitykseen produktiivisyyden parantamisessa.

TUNTIJAKO JA KURSSIEN SUORITUSJÄRJESTYS

Oppiaine	Pakolliset kurssit	Syventävät kurssit	Soveltavat kurssit	1.vuosi	2.vuosi	3. vuosi	
AI	1-6	7,8,9	10	1,2	3,4,5	6	1-6 numerojärjestyksessä, 7-10 vapaa
ENA	1-6	7,8	9,10	1,2,3	4,5,6	7,8	1-4 numerojärjestyksessä, 5-8 vapaa ENA4:n jälkeen, ENA9 viimeisenä lukivuonna, 10 vapaa ENA4:n jälkeen
RUB	1-5	6,7	8,9	1,2,3	4,5	6,7,8	1-5 numerojärjestyksessä, 6-7 vapaa RUB5:n jälkeen, 8 toisena lukivuonna, 9 vapaa RUB5:n jälkeen
SAB2,3	-	1-9	8,10	1,2,3,4			alkaville numerojärjestys, SAB21=SAB33-SAB26=SAB38 numerojärjestys, SAB27 – SAB28 vapaa myös SAB3:n opiskelijoille
RAB2,3	-	1-9	8,10	1,2,3,4			alkaville numerojärjestys, RAB21=RAB33 – RAB26=RAB38 numerojärjestys, RAB27-RAB28 myös RAB3:n opiskelijoille
MAA	1-10	11-13	14	1,2,3,4	5,6,7,8,9	10,13,14	
MAB	1-6	7,8	9	1,2	3,4,5	6,7,9	
BI	1-2	3-5		1,2	3,4	5	
GE	1-2	3-4		1	2,3	4	GE3 ja GE4 vapaa GE2:n jälkeen
FY	1	2-8	9	1,2,3	4,5,6	7,8	numerojärjestyksessä, FY9 opintojen loppupuolella, FY1 ja FY4 ennen kurssia FY6
KE	1	2-5	6	1,2	3,4	5	
UE	1-3	4-5	6	1	2-5		
ET	1-3	2-4					
FI	1	2-4		1	2-4		
HI	1-4	5-6	7	1,2	3-6		
YH	1-2	3-4		1	3	2	suositus: YH2 3. lukivuonna
PS	1	2-5	6-8	1,2	3-5		
MU	1-(2)	2-5	6-7	1,2	3-5		

KU	1-(2)	2-5	6-7	1	2-5
LI	1-2	3-5	6-11	1	2-5
TE	1	2-3	4	1	2-3
OP	1	1		1	hajautettuna 3 vuodelle

Lisäksi oppiaineina kotitalous, tekstiilityö, tekninen työ, tietotekniikka, musiikkiteatteri ja jääurheilu.
Valitse kaikki pakolliset kurssit ensin. Valitse vähintään 3 kurssia taideaineita, 2 pakollista kuvataiteen kurssia ja yksi musiikkia tai päinvastoin.

YLIOPPILASTUTKINTO

Lukio-opintojen päätteeksi suoritetaan valtakunnallinen päättötutkinto eli ylioppilastutkinto. Ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin. Tutkinnon suorittamista varten kaikissa lukioissa järjestetään yhtä aikaa kaksi kertaa vuodessa, keväällä ja syksyllä, ylioppilaskokeet.

Ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettua lakia on muutettu 1.8.2019 alkaen. Nämä muutokset päivitetään opinto-oppaaseen ja niistä tiedotetaan lukiossamme lukuvuoden aikana. Merkittävimmät muutokset ovat lisääntyneessä oikeudessa uusia kokeita.

Voimassaoleva lainsäädäntö 31.7.2019 saakka

Tutkinnon suorittamisen voi hajauttaa, mutta se on suoritettava enintään kolmen perättäisen tutkintokerran aikana. Opiskelijalla on oikeus osallistua ylioppilaskokeisiin, kun kaikki kirjoitettavan aineen pakolliset kurssit on suoritettu.

Ylioppilastutkinnossa suoritetaan vähintään neljä (4) koetta, joista äidinkielen koe on pakollinen kaikille. Muut kolme pakollista koetta voi valita seuraavista aineista: toinen kotimainen kieli, vieras kieli, matematiikka ja yksi ainereaalikoe.

Pakollisen ainereaalikokeen voi tehdä jossakin seuraavista reaaliaineista: evankelis-luterilainen uskonto, ortodoksinen uskonto, elämäkatsomustieto, filosofia, psykologia, historia, yhteiskuntaoppi, kemia, fysiikka, biologia, maantiede tai terveystieto. Neljän pakollisen kokeen lisäksi voi suorittaa ylimääräisiä kokeita oman valinnan mukaan.

Pakolliset kokeet hyväksyttävästi suorittaneet saavat ylioppilastutkintotodistuksen. Todistus annetaan sinä tutkintokertana, jolloin kaikki pakolliset kokeet on hyväksytysti suoritettu. Ennen ylioppilastutkintotodistuksen saamista, opiskelijan tulee suorittaa lukion koko oppimäärä.

<u>ensimmäinen koepäivä</u>	<u>toinen koepäivä</u>
psykologia	uskonto
filosofia	elämäkatsomustieto
historia	yhteiskuntaoppi
fysiikka	kemia
biologia	maantiede
	terveystieto

Koepäivien keskinäinen järjestys vaihtelee eri kerroilla.

Kokeet on suoritettava 1-3 peräkkäisellä kirjoituskerralla keväällä ja syksyllä.

Osallistumisoikeus

Lukion opiskelija voi osallistua ylioppilastutkinnon kirjalliseen kokeeseen, kun

- asianomaisen oppiaineen kaikki pakolliset kurssit on suoritettu.
- kolme kurssia on suoritettu kielessä, jossa ei ole pakollisia kursseja
- kaksi kurssia on suoritettu reaaliaineessa, jossa ei ole pakollisia kursseja

Tutkintomaksut

Kokeisiin ilmoittautuneelta peritään kultakin tutkintokerralta perusmaksu 14 € ja kultakin kokeelta 28 €. Ylioppilastodistusta ei anneta, ellei maksuja ole suoritettu.

Kokelaan jälkeensä pyytämästä tarkistusarvostelusta peritään 50 €. Tämä maksu palautetaan, mikäli tarkistusarvostelu johtaa arvosanan parantumiseen.

Ilmoittautuminen

Ilmoittautuminen **kevään** ylioppilastutkinnon kokeisiin **päätyy edellisen vuoden marraskuun 23. päivänä**

Ilmoittautuminen **syksyn** ylioppilastutkinnon kokeisiin **päätyy saman vuoden kesäkuun 5. päivänä.**

Ilmoittautuminen on sitova, joten suorituskerta katsotaan käytetyksi ja maksut peritään, vaikka kokelas ei osallistuisikaan kokeeseen. Opiskelija voi erityisestä syystä anoa tutkintolautakunnalta aiemmin tekemänsä ilmoittautumisen mitätöintiä.

Lisätietoja ylioppilastutkintolautakunnan sivuilta www.ylioppilastutkinto.fi.

Arvostelu

Kokeiden alustavan arvostelun suorittavat koulun opettajat. Alustava arvostelu osoittaa viitteellisesti lopullisen koekohtaisen arvosanan.

Ylioppilastutkintolautakunta määrää lopulliset koekohtaiset arvosanat. Eri tutkintokertoina voi pisterajoissa olla suuria vaihteluja.

Yo-kokeet arvostellaan 7-portaisella asteikolla seuraavasti: Laudatur(L), Eximia cum laude approbatur(E), Magna cum laude approbatur(M), Cum laude approbatur(C), Lubenter approbatur(B), Approbatur(A), Improbatur(i).

Hylättyä koetta (i) saa yrittää uudelleen kaksi kertaa tutkinnon yhteydessä. Hyväksytyä koetta saa yrittää parantaa kerran ilman aikarajaa.

(Muutos 1.8.2019 alkaen:

Hyväksytyyn kokeeseen saa uusia rajoituksetta.

Tutkinnon suorittamisen aikana kokelaalla on oikeus uusia hylätty koe kolme kertaa.

Tutkinnon suorittanut henkilö saa uusia hylätyn kokeen rajoituksetta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin kokeen uusimiseen liittyvistä menettelyistä.)

Syksyn 2018 koepäivät

ma 17.9.	äidinkieli (suomi ja ruotsi), lukutaidon koe
ke 19.9.	vieras kieli, pitkä oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä
pe 21.9.	uskonto, elämänkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto
ma 24.9.	vieras kieli, lyhyt oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä italia portugali latina saame
ti 25.9.	äidinkieli (suomi ja ruotsi), kirjoitustaidon koe suomi/ruotsi toisena kielenä -koe
to 27.9.	toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä
pe 28.9.	psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia
ma 1.10.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä (paperilla)
ke 3.10.	saamen äidinkielen koe

Kevään 2019 koepäivät

ti 12.3.	äidinkieli (suomi ja ruotsi), lukutaidon koe suomi/ruotsi toisena kielenä -koe
to 14.3.	vieras kieli, lyhyt oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä italia portugali latina saame
pe 15.3.	psykologia, filosofia, historia, fysiikka, biologia
ma 18.3.	toinen kotimainen kieli, pitkä ja keskipitkä oppimäärä
ke 20.3.	vieras kieli, pitkä oppimäärä englanti ranska espanja saksa venäjä
pe 22.3.	äidinkieli (suomi ja ruotsi), kirjoitustaidon koe
ma 25.3.	saamen äidinkielen koe
ti 26.3.	matematiikka, pitkä ja lyhyt oppimäärä
to 28.3.	uskonto, elämäkatsomustieto, yhteiskuntaoppi, kemia, maantiede, terveystieto

TERVEYDENHOITO

Kouluterveydenhoitajat ovat tavattavissa koululla vastaanottotilan ovessa ilmoitettuina aikoina.

Terveydenhoitaja tapaa opiskelijat vuosittain määräaikaistarkastuksissa. Erilaiset seulontatutkimukset, kuten näön, kuulon, verenpaineen jne. seurannat liittyvät käynteihin. Lisäksi keskustellaan erilaisista terveyteen vaikuttavista tekijöistä.

Terveydenhoitajan puoleen voi kääntyä kaikissa opiskelijan terveydentilaan liittyvissä asioissa joko henkilökohtaisesti tai puhelimitse.

Koululääkäri on tavattavissa koulussa noin kerran kuukaudessa. **Nuorison terveystodistuksen** saavat kaikki ilmaiseksi. Se on voimassa 5 vuotta ja käy mm. ajokorttia varten tarvittavana lääkärintodistuksena.

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat myös koulupsykologi ja terveystieteiden **fysioterapeutti sekä puheterapeutti**. Terveydenhoitaja ja lääkäri ohjaavat opiskelijan tarvittaessa heidän vastaanotolleen ja antavat lisätietoja näistä palveluista.

Erityistyöntekijään voi ottaa yhteyttä myös suoraan.

Perusrokotuksia ei lukiolaisille enää anneta. Jokaisen tulee itse huolehtia aikuisiän tehosterokotukset; jäykkäkouristus 10 vuoden välein.

Peruskoulusta on annettu kaikille terveystodistus, jossa näkyvät viimeiset rokotukset.

Hammashoidossa käynnit on myös huolehdittava itse. **Hammaslääkärillä tai erikoishammashoitajalla** käynnit ovat ilmaisia 18 vuoden ikään saakka.

Silmälääkärille näön tarkempaa tutkimusta varten lukiolainen voidaan ohjata, mikäli näöntarkastuksessa ilmenee tarvetta tai jos vaivat niin edellyttävät. Poikkeuksena piilolaseja varten tarvittavat lääkäriässä käynnit.

Sairaana ei pidä tulla kouluun. Lyhytaikaisissa, äkillisissä sairaustapauksissa **sairaslomatodistuksen** voi antaa terveydenhoitaja heti

Kouluruokailun yksilöllisistä tarpeista johtuen, esim. allergia, diabetes tms., tarvitaan myös erikoisruokavalioita. Näissä asioissa voi ottaa yhteyttä kouluterveydenhoitajaan tai ruokalahenkilökuntaan.

1. JAKSO 09.08. – 20.09.2018 (30 TYÖPÄIVÄÄ)

32	TO	9.8.	
	PE	10.8.	
33	MA	13.8.	
	TI	14.8.	
	KE	15.8.	
	TO	16.8.	
	PE	17.8.	
34	MA	20.8.	
	TI	21.8.	ILMOITTAUTUMINEN UUSINTAAN PÄÄTTY
	KE	22.8.	
	TO	23.8.	
	PE	24.8.	
35	MA	27.8.	
	TI	28.8.	UUSINTA- JA KOROTUSKOE
	KE	29.8.	UUSINTA- JA KOROTUSKOE
	TO	30.8.	
	PE	31.8.	
36	MA	3.9.	
	TI	4.9.	
	KE	5.9.	
	TO	6.9.	Ensimmäisen vuosikurssin vanhempainilta
	PE	7.9.	
37	MA	10.9.	
	TI	11.9.	
	KE	12.9.	
	TO	13.9.	
	PE	14.9.	KOEVIKKO
38	MA	17.9.	KOEVIKKO Ylioppilastutkinto: ÄI lukutaidon koe
	TI	18.9.	KOEVIKKO
	KE	19.9.	KOEVIKKO Ylioppilastutkinto: vieras kieli, pitkä oppimäärä
	TO	20.9.	KOEVIKKO

2. JAKSO 21.09. – 08.11.2018 (30 TYÖPÄIVÄÄ)

	PE	21.9.	Ylioppilastutkinto: UE, ET, KE, GE, TE, YH
39	MA	24.9.	Ylioppilastutkinto: vieras kieli, lyhyt oppimäärä
	TI	25.9.	Ylioppilastutkinto: ÄI kirjoitustaidon koe, S2-koe
	KE	26.9.	
	TO	27.9.	Ylioppilastutkinto: ruotsi
	PE	28.9.	Ylioppilastutkinto: PS, FF, HI, BI, FY
40	MA	1.10.	Ylioppilastutkinto: matematiikka
	TI	2.10.	ILMOITTAUTUMINEN UUSINTAAN PÄÄTTY
	KE	3.10.	Ylioppilastutkinto: saame
	TO	4.10.	
	PE	5.10.	
41	MA	8.10.	UUSINTAKOE
	TI	9.10.	UUSINTAKOE
	KE	10.10.	
	TO	11.10.	
	PE	12.10.	
42			Syysloma 17. – 21.10.
43	MA	22.10.	
	TI	23.10.	
	KE	24.10.	
	TO	25.10.	
	PE	26.10.	
44	MA	29.10.	
	TI	30.10.	
	KE	31.10.	
	TO	01.11.	
	PE	02.11.	KOEVIKKO
45	MA	05.11.	KOEVIKKO
	TI	06.11.	KOEVIKKO
	KE	07.11.	KOEVIKKO
	TO	08.11.	KOEVIKKO

3. JAKSO 09.11.2018 – 21.12.2018 (30 TYÖPÄIVÄÄ)

	PE	09.11.	
46	MA	10.11.	
	TI	11.11.	
	KE	14.11.	
	TO	15.11.	
	PE	16.11.	
47	MA	19.11.	
	TI	20.11.	ILMOITTAUTUMINEN UUSINTAAN PÄÄTTY
	KE	21.11.	
	TO	22.11.	
	PE	23.11.	
48	MA	26.11.	UUSINTAKOE
	TI	27.11.	UUSINTAKOE
	KE	28.11.	
	TO	29.11.	
	PE	30.11.	
48	MA	03.12.	
	TI	04.12.	
49	KE	05.12.	Itsenäisyysjuhla/lakkiaiset
	~~TO~~	~~06.12.~~	Itsenäisyyspäivä
	PE	07.12.	
	MA	10.12.	
	TI	11.12.	
50	KE	12.12.	
	TO	13.12.	
	PE	14.12.	
	MA	17.12.	KOEVIKKO
	TI	18.12.	KOEVIKKO
51	KE	19.12.	KOEVIKKO
	TO	20.12.	KOEVIKKO
	PE	21.12.	Joulujuhla + puuro

4. JAKSO 07.01.2019 – 13.02.2019 (28 TYÖPÄIVÄÄ)

48	MA	7.1.	
	TI	8.1.	ILMOITTAUTUMINEN UUSINTAAN PÄÄTTY
49	KE	9.1.	
	TO	10.1.	
	PE	11.1.	
	MA	14.1.	
	TI	15.1.	UUSINTAKOE
50	KE	16.1.	UUSINTAKOE
	TO	17.1.	
	PE	18.1.	
	MA	21.1.	
	TI	22.1.	
51	KE	23.1.	
	TO	24.1.	
	PE	25.1.	
	MA	28.1.	
	TI	29.1.	
2	KE	30.1.	
	TO	31.1.	
	PE	1.2.	
	MA	4.2.	
	TI	5.2.	
3	KE	6.2.	
	TO	7.2.	KOEVIKKO
	PE	8.2.	KOEVIKKO
	MA	11.2.	KOEVIKKO
	TI	12.2.	KOEVIKKO
4	KE	13.2.	KOEVIKKO

5. JAKSO 14.02. – 09.04.2019 (34 TYÖPÄIVÄÄ)

	TO	14.2.	Penkkarit
	PE	15.2.	Wanhojen päivä
	MA	18.2.	
5	TI	19.2.	
6	KE	20.2.	
7	TO	21.2.	
	PE	22.2.	
			Talvilomaviikko
	MA	4.3.	
	TI	5.3.	ILMOITTAUTUMINEN UUSINTAAN PÄÄTTY
8	KE	6.3.	
	TO	7.3.	
	PE	8.3.	
	MA	11.3.	
	TI	12.3.	UUSINTAKOE
9	KE	13.3.	UUSINTAKOE
10	TO	14.3.	
	PE	15.3.	
	MA	18.3.	
	TI	19.3.	
	KE	20.3.	
11	TO	21.3.	
	PE	22.3.	
	MA	25.3.	
	TI	26.3.	
	KE	27.3.	
12	TO	28.3.	
	PE	29.3.	
	MA	1.4.	
	TI	2.4.	
	KE	3.4.	KOEVIIKKO
13	TO	4.4.	KOEVIIKKO
	PE	5.4.	KOEVIIKKO
	MA	8.4.	KOEVIIKKO
	TI	9.4.	KOEVIIKKO

6. JAKSO 10.04. – 01.06.2019 (35 TYÖPÄIVÄÄ)

	KE	10.4.	
14	TO	11.4.	
15	PE	12.4.	
	MA	15.4.	
	TI	16.4.	
	KE	17.4.	
	TO	18.4.	
16	~~PE~~	~~-17.4.~~	Pitkäperjantai
	~~MA~~	~~-18.4.~~	2. pääsiäispäivä
	TI	23.4.	ILMOITTAUTUMINEN UUSINTAAN PÄÄTTYY.
	KE	24.4.	
	TO	25.4.	
17	PE	26.4.	
	MA	29.4.	UUSINTA- JA KOROTUSKOE
	TI	30.4.	UUSINTA- JA KOROTUSKOE
	~~KE~~	~~-1.5.~~	Vappu, suomalaisen työn päivä
	TO	2.5.	
18	PE	3.5.	
	MA	6.5.	
	TI	7.5.	Rehtori ilmoittaa YTL:ään ilman yo-todistusta jäävät
	KE	8.5.	
	TO	9.5.	
19	PE	10.5.	
	MA	13.5.	
	TI	14.5.	
	KE	15.5.	
	TO	16.5.	
20	PE	17.5.	
	MA	20.5.	
	TI	21.5.	
	KE	22.5.	
	TO	23.5.	
21	PE	24.5.	KOEVIIKKO
	MA	27.5.	KOEVIIKKO
	TI	28.5.	KOEVIIKKO
	KE	29.5.	KOEVIIKKO
	~~TO~~	~~-30.5.~~	Helatorstai
22	PE	31.5.	KOEVIIKKO
	LA	01.6.	Yo-juhla klo 12

OPPIAINEET JA TUNTIJAKO

Oppiaineet	Kurssit pakolliset	syventävät	soveltavat
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3	
Kielet			
A1-englanti	6	2	4
B1-ruotsi	5	2	3
B2-saksa/ranska		8	
B3-saksa/ranska/espanja		8	2
Matematiikka			
Yhteinen	1		1
Lyhyt	5	2	4
Pitkä	9	3	15
Ympäristö ja luonnontieteet			
Biologia	2	3	1
Maantiede	1	3	
Fysiikka	1	6	7
Kemia	1	4	7
Katsomusaineet			
Uskonto	2	4	4
Elämäkatsomustieto	2	4	
Filosofia	2	2	2
Psykologia	1	4	4
Historia	3	3	
Yhteiskuntaoppi	3	1	
Taideaineet			
Musiikki	1-2	2	4
Kuvataide	1-2	3	1
Liikunta	2	3	9
Terveystieto	1	2	1
Kotitalous			4
Oppilaanohjaus	2		
Teemaopinnot		3	
Musiikkiteatterioinnit			13
Tietotekniikka			2
Tekninen työ			4
Tekstiilityö			3

Ohjeita

Lukio on hieno paikka, jossa voi kehittää itseään ja opiskella monipuolisesti. Toisaalta lukion käyminen vaatii suurta työpanosta.

Parhaaseen tulokseen ei pääse lukemalla enemmän. Parhaaseen tulokseen pääsee lukemalla paremmin.

Kehitä omaa opiskelutekniikkaasi.

- Opettele tekemään käsittekarttoja, muistisanalistoja ja tiivistäviä muistiinpanoja.
- Arvioi oppimistasi kurssin aikana. Mitä kurssin asioita osaat hyvin? Mitä osaat puutteellisesti? Mitä et ymmärtänyt? Kysy toiselta opiskelijalta tai opettajalta niin kauan, että ymmärrät.
- Parhaita tuloksia eivät saa ne, jotka oppivat ensimmäisellä kerralla eniten.
- Parhaat tulokset saavat ne, jotka huomaavat, mitä eivät oppineet, ja paikkaavat nämä kohdat tarkasti.
- Edelliset kohdat pätevät koko ajan enemmän, mitä laajempaan ja vaikeampaan ainekseen mennään. Lukiossa, korkeasteella, työelämässä tai omassa elämässä.

Muu itsesi huoltaminen:

- Uni
- Ravinto
- Lepo
- Aika ystäville
- Liikunta

Koulun henkilökunta on sinua varten! Heiltä voit kysyä mitä tahansa:

- Ryhmänohjaaja
- Opinto-ohjaaja
- Kuraattori
- Psykologi
- Eriytyöntekijä
- Terveystenhoitaja
- Koulusihteeri
- Rehtori

Kiitos. Syksyllä nähdään!